

Både S och M har fel lösning för skolan

I helgen får partierna tillåtelse att affischera offentliga utrymmen runtom i Sverige. Då blir det tydligt att Moderaterna och Socialdemokraterna har affischer med identisk slogan. Båda går ut med budskapet "mindre klasser - mer kunskap".

Det säger mycket om tillståndet i svensk politik att de två största partierna lovar exakt samma sak. Det är också talande att lösningen för att stärka skolresultaten är långtifrån det som ger bäst resultat. Förebyggande insatser, som riktas in på elever i riskzonen för ett skolmisslyckande, ger enligt forskningen bäst effekt. Experterna är eniga om detta. Partierna tycks inte lika intresserade av denna evidensbaserade metodik.

Politikerna hamnar lätt i fällan att fokusera på enkla budskap som fungerar i valrörelsen, snarare än på de bästa lösningarna.

Under skolåren formas barn och ungdomars framtid. Skolmisslyckanden översätts till större framtida risk för arbetslöshet, missbruk, kriminalitet och andra former av social marginalisering. Därför finns goda skäl att stärka kunskapsnivån i skolan. Inte minst är det viktigt att stödja de barn som upplever störst risk att misslyckas i studierna. Att ge skolor och förskolor resurser att anställa fler lärare är en lovvärd lösning. Så är också idén om att stärka lärarnas kompetenser, lön och status.

Samtidigt visar forskning på att effekten av lärartäthet kan vara begränsad. Sverige har redan idag hög lärartäthet, men upplever ändå uppenbara brister i skolan. Förebyggande insatser och föräldrastödsprogram kan ge betydligt större effekt.

Vissa barn upplever tidigt svårigheter att hänga med i skolan. En del har dyslexi eller dyskalkyli. En del saknar helt enkelt studievana i hemmiljön. Vissa mobbas eller mobbar själva. Andra har beteendeproblem eller marginaliseras av kamraterna på grund av bristande sociala förmågor. Redan under de första skolåren halkar dessa barn efter och ger upp hoppet. Fler lärare som arbetar utifrån dagens pedagogik är inte lösningen. Som skolpsykologen David Weikart förstod redan i slutet av 1950-talet är lösningen istället tidiga insatser.

Han initierade Perry Elementary School-programmet som omfattade både förskola för barnen och samtidiga satsningar för föräldrarna. Forskare har sedan följt hur barnen klarade sig upp till vuxen ålder. Det visar sig att den tidiga satsningen markant ökade framtida inkomster och minskade risken för utanförskap.

Nobelpristagaren James Heckman och medförfattare visar att den förebyggande sociala investeringen i Michigan ledde till mellan sju och tio procents årlig avkastning. Den riktade satsningen var med andra ord en exceptionellt smart investering. I både mänskliga och ekonomiska termer.

I dag har alla barn i Sverige tillgång till förskola men endast en mindre grupp föräldrar har tillgång till stöd. Det finns ett flertal exempel på framgångsrika insatser för föräldrar. Ett är föräldrastödsprogrammet COPE, som är framtaget för barn med utagerande beteendeproblem. Uppsala universitet har på uppdrag av stiftelsen Skandia Idéer för Livet räknat på vinsten med tidiga satsningar på programmet. När COPE riktas till barn med utagerande beteendeproblem kan kommunala besparingar på två kronor för varje satsad krona realiseras redan det första året. Besparingarna uppstår eftersom behovet av särskilt stöd för assistenter, kuratorer och specialpedagoger sjunker tack vare att barnen får stöd att klara sig bättre.

Den långsiktiga effekten är ännu starkare. På 15 års sikt kan föräldrastödsprogrammet generera mellan sju och åtta kronor tillbaka för varje investerad krona.

Alla satsningar i skolan fungerar inte lika väl. Studier finner att vissa program genererar omfattande fördelar, medan andra inte når fram. Att Sveriges två största partier vill ha mindre klasser är lovvärt, men tyvärr inte den lösning som ger störst effekt. Förebyggande satsningar, som införs på ett evidensbaserat sätt och kontinuerligt utvärderas, är en betydligt mer effektiv strategi. Det handlar om program som verkligen kan främja barnens livschanser. Därmed kan de också skapa omfattande samhällsekonomiska vinster på sikt.

Men detta är inget som enkelt kan formuleras på en valslogan. Inte heller kan det uttryckas som ett löfte kring hur många miljarder som kan satsas på skolan. Därför har det inte heller blivit lika politiskt intressant.

Dilemmat är uppenbart: De förebyggande satsningarna är vad Sveriges elever kan vinna på. De enkla förslagen om att spendera mer pengar passar väl in på valaffischer. Vore det inte bättre om politikerna talade mer om de bästa lösningarna, snarare än tävlade om vem som kan spendera mest?

SVEN BREMBERG

docent i socialmedicin vid Karolinska institutet

ANNA SARKADI

docent i socialpediatrik vid Uppsala universitet

LENA HÖK

hållbarhetschef på Skandia

NIMA SANANDAJI

teknologie dr och samhällsdebattör